

6 • SINIF

VIDEO ÇÖZÜM İÇİN
KAREKODU OKUTUNUZ.

TÜRKÇE

Defter Kitap

BİLHAN UĞURLU

HARUN GÜNDOĞDU

PINAR KISACIK

EMRAH TURGUT

İBRAHİM ÇELİK

AHMET KOÇ

KADİR UZUN

ADNAN ŞAHİN

ABDULKADİR UÇKAN

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

HÜLYA BODUKCU
KAZIM EMEKLİ

EDİTÖR

RAMAZAN ATAK
MÜMİNE TORUN

DİZGİ
GRAFİK TASARIM

BİLHAN UĞURLU
HARUN GÜNDOĞDU
AHMET KOÇ
ADNAN ŞAHİN

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-7870-92-4

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “İntro Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkeze alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen kazanımlara uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik İntro Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı; ilgili kazanım detaylı konu anlatımı

Etkinlik; ilgili kazanımın etkinlik uygulamaları

Kazanım Testi; ilgili kazanımın temel düzeydeki testi

Konu Kavrama Testi; ilgili konunun kavrama düzeyindeki testi

Yazılıya Hazırlık; 2 dönemdeki 4 yazılıya hazırlık çalışmaları

Bölümleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımıza katkılarından dolayı Güler ONAT, Barış ÜNLÜ, İrfan ASLAN ve Mustafa YILMAZ’a ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuduyla ...

Abdulhamit EMEKLİ
Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcükte Anlam Özellikleri.....	7
Kazanım Testi- 1	11
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri.....	13
Kazanım Testi - 2	17
Söz Sanatları.....	19
Kazanım Testi - 3	23
Deyimler.....	25
Kazanım Testi - 4	30
Atasözleri.....	32
Kazanım Testi - 5	35
Konu Kavrama Testi (Sözcükte Anlam)	37
I. Dönem I. Yazılı Sınavı.....	39
Yazma Etkinliği	42

2. BÖLÜM

CÜMLEDE ANLAM

Anlatımına Göre Cümleler.....	45
Kazanım Testi - 1	50
Cümlede Anlam İlişkileri	52
Kazanım Testi - 2	57
Cümle Yorumlama-Yakın Anlamli Cümleler-Cümle Oluşturma.....	59
Kazanım Testi - 3	62
Cümlede Kavramlar	64
Kazanım Testi - 4	69
Cümlede Duygular.....	71
Kazanım Testi - 5	75
Konu Kavrama Testi (Cümlede Anlam)	77
I. Dönem II. Yazılı Sınavı	79
Yazma Etkinliği	82

3. BÖLÜM

PARAGRAFTA ANLAM

Konu - Başlık - Anahtar Sözcük.....	85
Kazanım Testi - 1	89
Ana Düşünce - Şiirde Duygu - Yardımcı Düşünce	91
Kazanım Testi - 2	95
Metinde Soru - Cevap, Metin Tamamlama.....	97
Kazanım Testi - 3	100
Parça Bölme, Oluşturma; Akışı Bozan Cümle, Paragrafın Bölümleri.....	102
Kazanım Testi - 4	108
Hikâye Unsurları, Dil ve Anlatım, Anlatıcı Türleri, Metinde Karakter.....	110
Kazanım Testi - 5	115
Konu Kavrama Testi - 1	117
Konu Kavrama Testi - 2	119

4. BÖLÜM

GÖRSEL YORUMLAMA VE SÖZEL MANTIK

Görsel Okuma / Yorumlama.....	123
Kazanım Testi - 1	140
Kazanım Testi - 2	142
Kazanım Testi - 3	144
Sözel Yetenek/Akıl Yürütme.....	146
Kazanım Testi - 4	152
Kazanım Testi - 5	154
Konu Kavrama Testi - 1	156
Konu Kavrama Testi - 2	158
Konu Kavrama Testi - 3	160

5. BÖLÜM

DİL BİLGİSİ

İsim Çekim Ekleri	165
Kazanım Testi	169
Konu Kavrama Testi	171
Yapı Bakımından Sözcükler	173
Kazanım Testi	177
Konu Kavrama Testi	179
İsimler	181
Kazanım Testi	185
Konu Kavrama Testi	187
Sıfatlar (Ön Adlar)	189
Kazanım Testi - 1	195
Kazanım Testi - 2	197
Konu Kavrama Testi	199
İsim Tamlaması ve Sıfat Tamlaması	201
Kazanım Testi - 1	206
Kazanım Testi - 2	208
Konu Kavrama Testi	210
Zamirler (Adıllar).....	212
Kazanım Testi	217
Konu Kavrama Testi	219
Edat-Bağlaç-Ünlem	221
Kazanım Testi	228
Konu Kavrama Testi	230
II. Dönem I. Yazılı Sınavı	232
Yazma Etkinliği	235

6. BÖLÜM

METİN TÜRÜ - YAZIM KURALLARI - NOKTALAMA İŞARETLERİ

Metin Türleri	239
Kazanım Testi - 1	244
Şiir Bilgisi	246
Kazanım Testi - 2	250
Konu Kavrama Testi (Metin Türleri)	252
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler.....	254
Kazanım Testi - 1	259
Sayıların Yazımı	261
Kazanım Testi - 2	264
Bazı Kelimelerin, Eklerin, Kısaltmaların, İkişimlerin ve Pekiştirme Sözcüklerin Yazımı	266
Kazanım Testi - 3	272
Yazımı Karıştırılan Sözcükler	274
Kazanım Testi - 4	278
Konu Kavrama Testi (Yazım Kuralları).....	280
Nokta - Virgül	282
Kazanım Testi - 1	287
Diğer Noktalama İşaretleri.....	289
Kazanım Testi - 2	299
Konu Kavrama Testi	301
II. Dönem II. Yazılı Sınavı.....	303
Yazma Etkinliği	306
Cevap Anahtarları	307

DEFTERİMİ TANIYORUM

ÖĞRENME ALANI

İlgili kazanımın detaylı bir şekilde konu anlatımı yer almaktadır.

ETKİNLİK

İlgili kazanıma ait bol sayıda ve çeşitlikte etkinlikler yer almaktadır.

KAZANIM TESTİ

İlgili kazanıma ait temel düzeyde soruların yer aldığı, kazanımın pekiştirilmesinin amaçlandığı bölümdür.

YAZILIYA HAZIRLIK

Yıllık plana göre yazılı tarihlerinin olduğu konuları kapsayacak şekilde hazırlanan çalışmalardır.

KONU KAVRAMA TESTİ

İlgili konuya ait kazanımların kavrama düzeyindeki sorularla öğrenilip öğrenilmediğinin test edildiği bölümdür.

A B C...

BÖLÜM

1

SÖZCÜKTE ANLAM

6.2.5 : Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6.2.5 : Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

6.3.13 : Metini oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.

6.3.14 : Metindeki söz sanatlarını tespit eder.

6.2.6 : Deyim ve atasözlerinin metne katkısını sağlar.

NOTLARIM

6.2.5.: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6.3.5.: Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

ÇOK ANLAMLILIK

Dilin anlamlı en küçük parçasına sözcük denir. Sözcükler, dilimizdeki kavramları ve nesneleri karşılar. Sözcükler, bir anlamı karşılarken anlam genişlemesine uğrayarak zamanla ilk anlamının dışında yeni anlamlar kazanır. Birden fazla anlamı olan bu sözcüklere **çok anlamlı sözcükler** denir.

“Çevirmek”
sözcüğü

Geçit törenlerinde yürürken protokole yüzümüzü **çevirdik**.
cümlesinde “bir şeyin yönünü değiştirmek” anlamında kullanılmıştır.

Televizyonun düğmesini **çevirirken** kopardı.
cümlesinde “döndürerek hareket ettirmek” anlamında kullanılmıştır.

Annem tek maaşla bütün evi **çeviriyordu**.
cümlesinde “yönetmek, idare etmek” anlamında kullanılmıştır.

Bir sözcük, hem gerçek hem mecaz anlamda kullanılabilir. Bu anlamlar o sözcüğün “çok anlamlı” olduğunu gösterir.

Gerçek Anlam

Salonda yer alan avizenin ışığı odayı aydınlatmıyordu.

Mecaz Anlam

Öğretmenim bendeki ışığı daha üçüncü sınıftayken görmüştü.

Terim Anlam

Fen bilimleri dersinde ışık kaynakları konusunu işleyeceğiz.

DOĞRU / YANLIŞ

- Kitapçıdan yeni bir kitap aldı.
- Bu şişe iki litre yağ aldı.

“Almak” **sözcüğü** bu cümlelerde iki farklı anlamda kullanılmıştır.

☒ DOĞRU

☐ YANLIŞ

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün birden çok gerçek anlamı olabilir.

BİLGİ KUTUSU

“Sözlük anlamı”, “ilk anlam” ya da “temel anlam” ifadeleri gerçek anlam yerine kullanılabilir.

NOTLARIM

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün söylendiğinde akla gelen ilk anlamına **gerçek anlam** denir.

- Tutunduğum dal o kadar inceydi ki birden kırıldı.
Gerçek anlam **Gerçek anlam**
- Deniz her sene bu ay köpürmeye başlar.
- Küçüklükten beri karanlıktan korkardım.
- Geç gelen öğrenciler boş koltuklara oturdu.
- Hava sıcaklığı otuz dereceden fazlaymış.
- Sivri uçlu bir sopayla oyun oynuyorlar.

BİLGİ KUTUSU

Kimi sözcüklerin akla gelen ilk anlamı aynı zamanda o sözcüğün terim anlamıdır.

UYARI

Bilim, sanat, meslek dallarının adları terim anlam değildir. Örneğin "tıp" sözcüğü terim anlamı değildir. Ancak "tıp" alanına özgü kullanılan "anestezi" sözcüğü terim anlamıdır.

YAZIYORUM

Aşağıdaki boş alanlara matematik ile ilgili üç terim yazınız.

.....
.....
.....

NOTLARIM

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamını yitirerek kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

- Yeni gelen çocuk ince davranışlı ve hâlden anlayan biriydi.
Mecaz anlam
- Babam beni arabanın içinde görünce köpürdü.
- Yaşanan karanlık günlerden sonra herkes biraz durgunlaştı.
- Bu sıcak karşılamamız için teşekkür ederiz.
- Otobüsten inenler boş gözlerle etrafa bakındı.
- Sivri bir adam olduğundan pek sevilmezdi.

TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir anlamı olan sözcüklere **terim anlamı** denir.

ALTİGEN

Duyduğumuz an aklımıza "altı kenarı bulunan şekil" anlamını getirdiğimiz bu sözcük, aynı anda bir matematik terimidir.

- İzlediğimiz ikinci skecin konusu, sonsuz yalnızlıktı.
Terim anlam
- Hakem, ceza sahası içinde düşürülen oyuncu için "Penaltı yok." dedi.
- Aldığımız sayıyla maçı son sete taşıdık.
- Sınav heyecanıyla sözcüğün kökünü yanlış bulmuş.
- Süveyş'ten geçen gemileri boğazda denetliyorlar.
- Beraat kararını duyunca çok mutlu olduk.

TERİM ANLAM

DİL BİLGİSİ	MÜZİK	FUTBOL	TİYATRO
• Şiir	• Nota	• Ofsayt	• Kulis
• Hikâye	• Es	• Forvet	• Perde
• Virgül	• Sol anahtar	• Gol	• Sufle

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki terim anlamlı sözcükleri ait olduğu alana yazınız.

Sindirim	Faul	Ritim	İletken	Pas	Nokta	Kostüm	Fiil
Kare	Onaltılık	Tuval	Dekor	Desen			

1	2	3	4	5	6
Spor	Müzik	Türkçe	Tiyatro	Resim	Fen Bilimleri

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin gerçek anlamlı mı, mecaz anlamlı mı olduklarını karşlarına yazınız.

1	Eskiden mayıs ayında havalar bu kadar <u>soğuk</u> olmazdı.	
2	Çocuğunun <u>parlak</u> bir geleceğinin olması için çok çalışıyor.	
3	Emrah'ın gerçek <u>yüzünü</u> en sonunda bütün sınıf gördü.	
4	Okullarda öğretimden çok <u>eğitime</u> önem verilmelidir.	
5	Bugüne kadar gördüğüm en <u>açık</u> fikirli kişiydi.	
6	Çocuklara her gün mutlaka dikkatli olmalarını <u>öğütlerdi</u> .	
7	Gamze'nin yaşadıklarını başka biri yaşasa <u>kaldıramazdı</u> .	
8	Eli o kadar <u>ağırdı</u> ki bir işi uzattıkça uzatırdı.	
9	Yeni aldığım şampuan, gözlerimi <u>kaşındırıyor</u> .	

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki cümlede yer alan terim anlamlı sözcüklerin altını çizip sözcüğün hangi alana ait olduğunu yazınız.

- 1 Millî Takımımızın Letonya'ya attığı gol, ofsayt gerekçesiyle iptal oldu.
.....
- 2 Ek-fiilin ikinci görevini bir türlü ezberleyemedim.
.....
- 3 Karenin bütün kenarlarının uzunluğu birbirine eşittir.
.....
- 4 İzlediğimiz oyun iki perdeden oluşan bir dramdı.
.....
- 5 Kaplumbağa Terbiyecisi tablosu Osman Hamdi Bey'e aittir.
.....

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki cümlelerde mecaz anlamda kullanılan sözcüklerin altını çiziniz.

- 1 Olaylara sana söylediğim açıdan bakarsan doğru yolu görebilirsin.
- 2 Hayvanın tatlı bakışları hepimizin yüzünü güldürdü.
- 3 Görevlendirme olarak gittiğim okula bir türlü ısınamadım.
- 4 Değişik ayak oyunları bizi yarışmadan attırmaya çalışıyor.
- 5 Otelin bugünkü menüsüne gerçekten bayıldım.
- 6 Acı tecrübelerimi ders almak isteyenlere anlatabilirim.
- 7 Bir aya kalmadan bu işin kokusu çıkar diye düşünüyorum.
- 8 Geçmişte yaşadığı olumsuz olaylar onda derin izler bırakmış olmalı.
- 9 Yumuşacık kalbiyle şimdiye kadar kimseye kötü bir söz söylememiştir.
- 10 Patronumun verdiği işi zamanında teslim edemezsem biterim.

6.2.5.: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6.3.5.: Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1

KAZANIM TESTİ

1. “Soğuk” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Buz tırmanışı, soğuk kış günlerinde yapılabilecek heyecanlı sporlardan biri.
- B) Soğuk içecekler vücudumuzun normal ısısının düşmesine neden olur.
- C) Aldığı yiyeceklerin bazıları soğuk ortamda bekletildiği için bozulmuş.
- D) Yeni bir kayak takımı alma isteği soğuk karşılanınca eve gitmek istemedi.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “doğru” sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır?

- A) Bu yoldan denize doğru yürürsen bizim eve ulaşırsın.
- B) Benimle doğru konuş, diyerek uzaklaştı arkadaşından.
- C) Dedemin saati kesinlikle doğrudur, hiç yanıldığını görmedim.
- D) Matematik dersine tahtaya bir doğru çizerek başladık.

3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamı dışında kullanılmıştır?

- A) Yetenekleri ve zekâsıyla takım arkadaşları içinde kısa zamanda sivrildi.
- B) Şiirlerini yazdığı defterin bazı bölümlerinin silinmesine çok üzölmüştü.
- C) İşlerin başarılı bir şekilde sürdürölmesinde hiçbir engel olmadığını söyledi.
- D) Hafta sonları trafik çok yoğun olduğu için toplu taşıma araçlarını kullanıyordu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcüklerin tamamı gerçek anlamlıdır?

- A) Kayseri’de yaşadığımız o tatlı günleri asla unutamam.
- B) Kuru anlatıma sahip hikâyeleri okurken çok sıkılıyorum.
- C) Bu çanta çok ağırmış, diyerek çantayı bana vermesine şaşırdım.
- D) Yemeği nasıl pişirmesi gerektiğini ince ince anlattım kardeşine.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kopmak” kelimesi gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Ceketin kol düğmesinin koptuğunu henüz fark edemedi.
- B) Salıncağın ipi kopunca kendini yerde buldu.
- C) Akşamki fırtına nedeniyle kopan ağaç dalları yolu kapatmıştı.
- D) Eşyaları yeni evime taşıdım ama kollarım koptu.

6. I. Bu sert yatak nedeniyle uyumak imkânsız.
II. Yumuşak bir ses tonuyla başladı veda konuşmasına.
III. Karşı daireden gelen keskin koku tüm binayı sardı bir anda.
IV. Gözlerindeki o sıcacık gülümsemeyi yıllar geçse de unutamam.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamlı sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

7. I. Sorunu kökten çözebilmek için İzmir'e kadar gitmiş.
II. Bu şarkının bestesini genç bir sanatçı yapmış.
III. Cümleyi ögelere ayırırken önce yüklemi bulmalısın.
IV. Oyunun ikinci perdesi çok eğlenceliydi.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

8. • O lokantanın adı çıkmış, yoksa yemekleri iyi değil.
• Çocukların birbirine değişik adlar takmasına engel olun.
• Doktora benim adımlı verirsen sana yardımcı olur.
• Yeni doğan kızına güzel bir ad koymak istiyor.

Bu cümlelerde deyim içinde geçen "ad" kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

9. "Seçmek" kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde "görmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Kitaplardan hangisini seçeceğime karar veremedim.
B) Anneannem yaşlı ama gözleri her şeyi seçiyor.
C) Sınıfımıza yeni başkan olarak Ali'yi seçtik.
D) Arkadaş seçimi öğrencinin başarısını etkiler.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bakmak" kelimesi diğerlerinden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Denize, balıklara bakmak insana mutluluk veriyor.
B) Yıldızlara dürbünle bakmak çok zevkliydi.
C) Ben yemek yaparken kardeşine bakar mısın?
D) Gün boyu televizyona bakmak insanı olumsuz etkiler.

11. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisi gerçek anlamlı değildir?

- A) Portakal kabuklarının kokusu bütün odayı kaplamıştı.
B) Resimleri çerçeveletip duvara asmak istiyordu.
C) Acı günlerin ardından sonunda huzura kavuşmuştu.
D) Elektriklerin sık sık kesilmesine çok kızıyorum.

12. Sözcüklerin zaman içinde farklı nedenlerle değişik durumlar için kullanılmasına, bir sözcüğün birden fazla anlam taşımasına çok anlamlılık denir.

- I. Biraz avans istemek için bugün muhasebecimi göreceğim. (Yanına gidip konuşmak)
II. Okuldan sonraki görüşmelerimizde edebiyat ve sanat üzerine konuşurduk. (Sohbet etmek)
III. Benden aldığın kitabı getirmen için sana iki gün süre tanıyorum. (Sorumlu bilmek)
IV. Mal sahibi olduğum için benden izin almanız gerekiyordu. (Bir şey yapmak için onay sağlamak)

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili ifadelerden hangisi, yay ayrıç içindeki anlamına uygun kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

6.2.5.: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6.3.5.: Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve gruplarının anlamını tahmin eder.

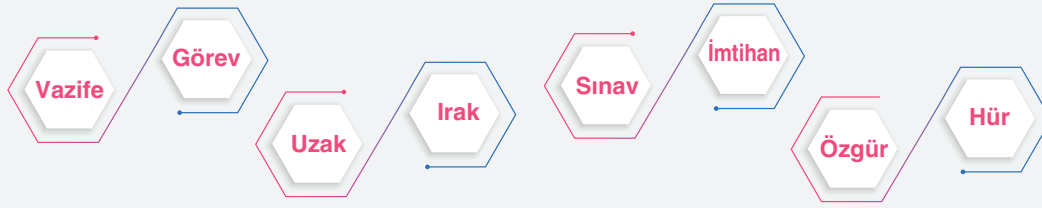

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları farklı olmasına rağmen tam olarak aynı anlamı taşıyan sözcüklere **eş anlamlı sözcükler** denir.

Eş anlamlı sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılabilir.

- Adınızı söyler misiniz?
İsminizi söyler misiniz?
- Başıma bir cisim isabet etti.
Kafama bir cisim isabet etti.
- Bir doktora görünseniz iyi olacak.
Bir hekime görünseniz iyi olacak.

Bir sözcüğün eş anlamlısı, kullanıldığı cümleye göre değişebilir.

- Şeftaliler iyice büyümüş.
Bu cümledeki "büyümek" sözcüğü, "olgunlaşmak" anlamında kullanılmış.
- Ona karşı hayranlığım gittikçe büyüyor.
Buradaki "büyümek" sözcüğü "artmak" anlamında kullanılmış.

ZİT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Karşıt kavramları karşılayan, anlamları bakımından birbirleriyle çelişen sözcüklere **zıt anlamlı sözcükler** denir.

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

Eş Anlam

Zıt Anlam

Sesteşlik

EVET / HAYIR

- Talebe
- Mektep

Bu iki sözcük eş anlamlı mıdır?

☒ EVET

☐ HAYIR

YAZIYORUM

Aşağıdaki sözcüklerin zıt anlamlarını yazınız.

Gelecek :

Yavaş :

İleri :

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün olumsuzluğu, onun zıt anlamlısı değildir. "Başlamak" sözcüğünün olumsuzluğu "başlamamak", zıt anlamlısı ise "bitirmek" sözcüğüdür.

YAZIYORUM

Aşağıda verilen sözcüklerin hem karşıt anlamlısını hem de olumsuzunu yazınız.

GEL

Karşıt :

Olumsuz :

İYİ

Karşıt :

Olumsuz :

GÜL

NOTLARIM

Bir sözcüğün zıt anlamlısı, kullanıldığı cümleye göre farklılık gösterebilir.

- Üzerini ince giyinmişti.
Bu cümledeki "ince" sözcüğünün zıt anlamlısı "kalın" sözcüğüdür.
- Ne kadar ince bir insan olduğunu davranışlarıyla herkese gösterdi.
Bu cümledeki "ince" sözcüğünün zıt anlamlısı, "kaba" sözcüğüdür.

Sözcükleri zıt (karşıt) anlamlı kabul edebilmemiz için sözcüklerin her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamlı olması gerekir.

- Elektrikler olmadığı için her yer karanlıkti.
"Karanlık" sözcüğü gerçek anlamda kullanılmış.
- Aydınlık bir hayatı vardı.
"Aydınlık" sözcüğü mecaz anlamda kullanılmış.

Dolayısıyla bu cümlelerde geçen "karanlık" ve "aydınlık" sözcükleri birbirinin zıddı değildir.

EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

Yazılış ve okunuşları aynı, anlamları birbirinden tamamen farklı olan sözcüklere **eş sesli (sesteş) sözcükler** denir.

YAŞ

BİN

DOLU

KIR

GÜL

AT

DİK

DÜŞ

Eş anlamlı sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Şapka (düzeltme – inceltme) işareti (^) olan sözcükler ile şapka işareti olmayan sözcükler arasında sesteşlik özelliği aranmaz. Çünkü bu sözcüklerin hem yazılışı hem okunuşu farklıdır.

Örnek: Hala - hâlâ, alem - âlem, kar - kâr, adet - âdet...

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki bulmacada yukarıdan aşağıya, soldan sağa “mana, mektep, ilan, eser, çabuk, vazife” sözcüklerinin eş anlamları gizlenmiştir. Bu sözcükleri bulmacadan bulunuz.

A	R	A	K	R	A	L
D	O	Y	A	K	U	Ş
U	K	A	N	L	A	M
Y	U	P	U	İ	C	A
U	L	I	T	R	E	Y
R	A	T	A	K	L	A
U	L	G	Ö	R	E	V

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan sesteş sözcüklerin altını çizip sesteşini cümlede kullanınız.

- Her yaz tatile, Antalya'ya, giderdi.
.....
- Kır saçlı bir adam olaya şahitlik etti.
.....
- Bahçeye fidanları büyük bir özenle diktik.
.....
- Yemeğin üzerine demli bir çay iyi gider.
.....
- Duvarın grinin tonlarında bir renge boyanmasını istiyorum.
.....
- Evdeki gereksiz eşyaları çöpe attım.
.....

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki bulmacayı, verilen yönergeye uygun olarak doldurunuz.

Kutuları doldurduktan sonra numaralı anahtar harfleri sırasıyla birleştirip anahtar sözcük kısmına yazınız.

- A. “Cevap” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- B. “Deprem” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- C. “Alıcı” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
- Ç. “Barış” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
- D. “Faydalı” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- E. “Anı” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- F. “Cesur” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.

A.	1						
B.							
C.		2					
Ç.					3		
D.						4	
E.				5			
F.							

ANAHTAR SÖZCÜK

1.	2.	3.	4.	5.

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

	Sözcük	Olumsuz	Zıt Anlamlısı
1	Susmak	Susmamak	Konuşmak
2	Isınmak		
3			Çıkmak
4	Nesnel	Nesnel değil	
5		Oturmamak	
6	Pahalı		Ucuz
7			Hatırlamak
8			Uyanmak

6.2.5.: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6.3.5.: Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve gruplarının anlamını tahmin eder.

2

KAZANIM TESTİ

1. “Bu hediyeleri kardeşime kim almış?” cümlesindeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Her doğan günün bir başlangıç olduğunu sonradan öğrendim.
- B) Dün akşam gelen konuklar, dedemin askerlik arkadaşlarıymış.
- C) Çocukları sevindirmek için hepsine tek tek armağan aldım.
- D) Yazın çok merak ettiğim Alanya Kalesi’ni gezmeye gideceğim.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zıt anlamlı kelimeler bir arada kullanılmamıştır?

- A) Kışın koyu, yazın açık renk elbiseler giyinirim.
- B) Bu kavşaktan sağa dönüp 200 metre sonra sola sapacaksınız.
- C) Tok, açın hâinden anlamaz, diye boşa dememişler.
- D) Yol kenarındaki çiçekleri bir bir yoldu.

3. Dün sabah içtiğimiz çayın tadı damağımızda kaldı.
I II III IV

Bu cümledeki sözcüklerden hangisi sesteştir?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “öykü” sözcüğünün eş anlamlısı vardır?

- A) Annem, bulaşıkları yıkayıp hemen yanımıza geleceğini söyledi.
- B) Sahaftan yeni aldığı birbirinden güzel romanları raflara özenle yerleştirdi.
- C) “Kaşağı” Ömer Seyfettin’in en güzel hikâyelerinden birisidir.
- D) Terli terli su içmemem konusunda beni sert bir dille uyardı.

5. Küçük çocuk, karnının çok aç olduğunu söyledi.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün sesteşi aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Sabahtan beri bir şey yemedim, çok açım.
- B) Açlığımı bastırarak bir şeyler yesem iyi olacak.
- C) Pencereyi aç, içerisi biraz hava alsın.
- D) Açlıktan kan şekerim düştü.

6. Aşağıdakilerin hangisinde eş anlamı olan bir sözcük yoktur?

- A) Okullarda dağıtılan kitaplarda birçok etkinlik vardır.
- B) Yaşlı adam, yüzüme yılların verdiği yorgunlukla baktı.
- C) Geçen hafta duvar kâğıtlarımızı değiştirdik.
- D) Beni bu büyük vazifeye layık görmenize sevindim.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sesteş bir sözcük yoktur?

- A) Tarlada ayağı otlara takılınca düştü.
- B) Onun kaç dil bildiğini duysanız inanamazsınız.
- C) Suratındaki kahverengi ben, sana hava katıyor.
- D) Kardeşini karşısında görünce neye uğradığını şaşırırdı.

8. I. Atasözü, deyim, bilmece

II. Okurum gündüz gece

III. Küçük olsa da yaşıam

IV. Bilgiyle dolar başım

Bu şiirin kaçınıcı dizesinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

9. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin eş anlam-lısı vardır?

- A) Sonbahar mevsimi insanın içini huzurla kaplıyor.
- B) Yarın akşam uzak bir memlekete yol alacağız.
- C) Seni okulda göremeyince hasta olduğunu anlamıştım.
- D) Kalem tutmak, her insanın harcı değildir.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde karşıt anlamlı söz-cükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Dün sabah eş dost demeden herkesin kalbini kırmış.
- B) Türkülerimizde övgü de yergi de hak ettiği değeri görür.
- C) Bu işten de yüzünün akıyla çıkacağını biliyordum.
- D) Arkadaşım, hiçbir işte doğru dürüst tutunamaz.

11. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin eş anlam-lısı vardır?

- A) Böyle faydalı işler yapman beni çok mutlu etti.
- B) Bu akşamki konsere ben de geleyim.
- C) Askerî başarılar, diplomatik başarıları beraberinde ge- tirir.
- D) Defterime duygularımı döküp onunla dertleşirim.

12. Yaşlı kadın sokaklarda dolaşırken onu gören bir ----

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangi- si getirilirse zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmış olur?

- A) kadın, arabasından inip onun koluna girdi.
- B) genç, koşarak kadıncağızın yanına gitti.
- C) adam, kadının çok hasta olduğunu fark etti.
- D) öğretmen, "Teyzeciğim, burada ne arıyorsun?" dedi.

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZ SANATLARI

BENZETME (TEŞBİH)

Sözün etkisini artırmak amacıyla aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, güçsüz durumda olanın nitelikçe daha üstün olana benzetilmesidir.

- Yüzümde bir yara gibi duruyor zaman.
Bu cümlede "zaman" "yüzdeki yaraya" benzetilmiştir.
- Pamuk gibi elleriyle çocuğun yüzünü okşadı.
- Güvenlik güçleri bölgeyi şahin misali gözetliyordu.
- Senden uzak olmak içimde kanayan bir yaradır.
- Yaz tatili su gibi geçti.

BENZETME UNSURLARI

BENZETME EDATİ

BENZETİLEN

BENZEYEN

BENZETME YÖNÜ

- Dağlar, şehrin etrafını kale gibi koruyordu.
Benzeyen Benzetilen Benzetme edatı Benzetme yönü
- Arabamız çelik gibi sağlamdı.
Benzeyen Benzetilen Benzetme edatı Benzetme yönü

ABARTMA

Bir olayı, durumu, nesneyi olduğundan daha büyük ya da küçük, az ya da çok göstererek anlatmaya **abartma** denir.

- Haberi duyunca, üzüntüden ağlarken gözyaşları sel olup aktı.
Bu cümlede kişinin çok fazla ağladığı anlatılmak istenerek abartma yapılmıştır.
- Kirli çamaşırlarımız banyoda dağ kadar olmuş.
- Günlerdir pamuk toplamaktan ellerimiz koptu.
- Toplasam o öğütleri buradan köye yol olur.
- Bir haftadır yemeden içmeden çalışıyorum.

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

Benzetme

Abartma

Karşıtlık

Kişileştirme

Konuşturma

DOĞRU / YANLIŞ

"Şiirlerinde Nazım'ı andıran ögeler barındırıyordu."

Bu cümlede benzetme yapılmıştır.

☒ DOĞRU

☐ YANLIŞ

BİLGİ KUTUSU

Bir benzetmede her zaman dört unsur bulunmayabilir. Örnek:

Hasan altın kalplidir.
Benzetilen Benzeyen

Bu örnekte benzetmenin sadece iki unsuruna yer verilmiştir.

YAZIYORUM

"Yazılmamış destan gibi Anadolu'muz."

Bu cümledeki benzetme öğelerini yazınız.

Benzeyen :

Benzetilen :

Benzetme Edatı :

Benzetme Yönü :

İŞARETLİYORUM

Aşağıdaki cümlelerden abartma anlamı taşıyanları işaretleyiniz.

- ☐ Okula gelirken yaptığınız ödevleri çantanıza koyun.
- ☐ Sinirlenince gözleri yuvasından fırlayacak zannettim.
- ☐ Seni beklerken ağaç oldum burada.

UYARI

Konuşurma sanatının olduğu her yerde kişileştirme de vardır ama kişileştirmenin olduğu her yerde konuşurma olmaz.

UYARI

Konuşurma sanatı olabilmesi için insan dışındaki varlığın doğrudan konuşması gerekir. Aksi hâlde konuşmaktan söz edilemez.

Örnek:
Bulutlar ağlıyordu.
(Kişileştirme)
Bulutlar, "Beni ağlatmayın." dedi. (Konuşurma)

NOTLARIM

KARŞITLIK (TEZAT)

Birbirine zıt düşüncelerin, durumların bir arada kullanılmasına **karşıtlık** denir.

- Ben onları her bayram ararım, onlar beni binde bir ararlar.
- Kavuştuğumuz gün anlamıştım ayrılığın yaklaştığını.
- Kârda iken anmadın, darda iken çağırma.
- Her doğum bir ölümün habercisidir.
- Ateşler içinde üşüdüğümde ben hep böyle olurum.
- Yaslı gittim, şen geldim.
- İşkence yaptıkça bana gülerdi.

Bir cümlede zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılması her zaman karşıtlık oluşturmaz. Tatarsızlık, görüş ayrılığı gibi durumlar söz konusu olduğunda da karşıtlıktan söz edebiliriz.

- Sağıma, soluma bakarak yolun karşısına geçerim.
Bu cümlede yer alan "sağ-sol" sözcükleri karşıtlık oluşturmaz.
- Müdür olacak diye beklerken işten çıkarıldığını öğrendik.
Bu cümlede kişinin işinde yükseleceği umulurken işten temelli çıkarılarak tezatlık oluşturulmuştur.

KİŞİLEŞTİRME

İnsana ait şaşırma, gülme, sevinme, yakınma vb. özelliklerin insan dışındaki varlıklara verilmesine **kişileştirme** denir.

- Üzgündü ve ağlıyordu bu sabah tüm kuşlar.
Bu cümlede "üzgündü" ve "ağlıyordu" ifadeleriyle "kuşlar" kişileştirilmiştir.
- Tabağı kırılınca boynu bükük kalmıştı çay bardağının.
- Ben mutluyken güneş de mutlu, çiçek de mutlu.
- Yağmura kavuşan toprağın sevinciyle uyandık.
- Neşeyle türkü söyleyen martıların sesiyle uyandı.
- Ağaçlar, yangın haberine üzüldüler.
- Güneş, yüzünü nazlı nazlı göstermeye başladı.

KONUŞTURMA

İnsan dışı varlıklara, insan gibi söz söyletme sanatına **konuşurma** denir.

- Oysa bir dostum olsun istemiştin, diyen buzdolabı, fırına küsmüştü.
Bu cümlede dost isteyen "buzdolabı" konuşurulmuştur.
- Dağdan dağa gezip sizi ararım, dedi âşıkların çeşmesi.
- Olmaz, dedi karınca, unutmadım geçen kışı.
- Fare ile kedi el sıkıştı, "Kardeşiz artık." dediler.